

Leiðbeinandi tilmæli
um efni reglna fjármálafyrirtækja
samkvæmt 15., 20. og 23. gr.
laga nr. 13/1996 um verðbréfavíðskipti
Ekki í gildi
Nr. 1/2001

Gefið út skv. 2. mgr. 8. gr. laga nr. 87/1998 um opinbert eftirlit með fjármálastarfsemi.

Skjal þetta er birt á heimasíðu Fjármálaeftirlitsins (www.fme.is).

Júlí 2001

EFNISYFIRLIT

1.0 INNGANGUR	3
2.0 „KÍNAMÚRAR“	3
3.0 VERÐBRÉFAVIÐSKIPTI FJÁRMÁLAFYRIRTÆKJA FYRIR EIGIN REIKNING.....	4
4.0 VERÐBRÉFAVIÐSKIPTI STARFSMANNA FJÁRMÁLAFYRIRTÆKJA OG MAK A.....	5
4.1 ALMENNAR KRÖFUR TIL VERÐBRÉFAVIÐSKIPTA STARFSMANNA FYRIR EIGIN REIKNING	5
4.1.1 Gildissvið.....	5
4.1.2 Aðgætni.....	6
4.1.3 Ferill viðskipta	6
4.1.4 Skráning viðskipta	6
4.1.5 Skráð/óskráð verðbréf.....	6
4.1.6 Lágmarkseignarhaldstími.....	7
4.1.7 Þátttaka í útboðum.....	7
4.1.8 Ráðgjöf og greining.....	8
4.1.9 Sérkjör.....	8
4.1.10 Fjárfestingarfélög.....	8
4.1.11 Verðbréfaeign við upphaf starfs.....	8
4.2 SÉRSTAKAR UNÐANÞÁGUR.....	8
4.3 VIÐSKIPTI STJÓRNARMANNA OG AÐILA SEM EIGA VIRKAN EIGNARHLUT	9
5.0 ÞÁTTTAKA Í STJÓRNUM OG ATVINNUREKSTRI.....	9
6.0 REGLUVÖRÐUR OG EFTIRLIT MEÐ FRAMKVÆM D REGLNANNA.....	10
6.1 STAÐA OG HLUTVERK	10
6.2 VERKSVIÐ	10
7.0 VIÐURLÖG.....	11

Ekki í gildi

1.0 Inngangur

1. Samkvæmt lögum nr. 13/1996, um verðbréfavíðskipti, með síðari breytingum, skulu fyrirtæki í verðbréfafjónustu¹ setja sér eftirfarandi reglur:
 - Reglur um eigin víðskipti með verðbréf og vegna víðskipta eigna virkra eignarhluta, stjórnenda, starfsmanna og maka framangreindra aðila, sbr. 20. gr. (kaflí 3-4).
 - Reglur um aðskilnað einstakra starfssviða fjármálafyrirtækja, sbr. 15. gr. (kaflí 2).
 - Reglur um heimildir starfsmanna til setu í stjórn atvinnufyrirtækja eða aðra þátttöku í atvinnurekstri, sbr. 23. gr. (kaflí 5).Reglurnar eru háðar staðfestingu Fjármálaeftirlitsins (FME).
2. Tilgangur reglnanna samkvæmt framangreindu er að koma í veg fyrir hagsmunaárekstra í starfsemi fjármálafyrirtækja og draga úr hættu á hlutdrægni við meðferð og afgreiðslu mála. Fyrirtæki þurfa að kappkosta að ýrústu hagsmuna ótengdra víðskiptamanna sé gætt í verðbréfavíðskiptum og að fullur trúnaður ríki gagnvart þeim. Reglurnar eiga að vera aðgengilegar víðskiptamönnum.
3. FME leggur á það áherslu að þessar leiðbeiningar fela í sér lágmarkskröfur og því þarf e.t.v. að gera strangari kröfur í einstökum tilfellum til að markmið þeirra náist. Hér er gerð grein fyrir helstu atriðum sem kveða þarf á um í reglunum til að þær hljóti staðfestingu FME. Gert er ráð fyrir að fjármálafyrirtæki setji sér nýjar reglur á næstu mánuðum, í stað fyrri verklagsreglna um verðbréfavíðskipti, sem taki mið af þeim skilyrðum sem hér eru sett fram.
4. Í þessum leiðbeiningum er gert ráð fyrir að reglurnar taki einnig til víðskipta með gjaldmiðla og afleiðusamninga með gjaldmiðla. Ekki er átt við kaup á gjaldeyri til greiðslu fyrir vörur eða þjónustu eða vegna ferðalaga til útlanda.
5. Skálettraður texti er ætlaður til frekari útskýringar á þeim atriðum sem fjallað er um. Í umfjöllun hér á eftir er gert ráð fyrir að fjármálafyrirtæki nýti til fulls starfsheimildir sem verðbréfafyrirtæki hafa, þ.á m. heimildir til víðskipta fyrir eigin reikning.

2.0 „Kínamúrar“

6. Gerð er krafa um að fjármálafyrirtæki gæti fyllstu óhlutdrægni gagnvart víðskiptamönnum sínum. Fyrirtækjum ber því að sýna fram á að komið sé í veg fyrir hagsmunaárekstra með skýrum aðskilnaði einstakra starfssviða þeirra („Kínamúrar“).

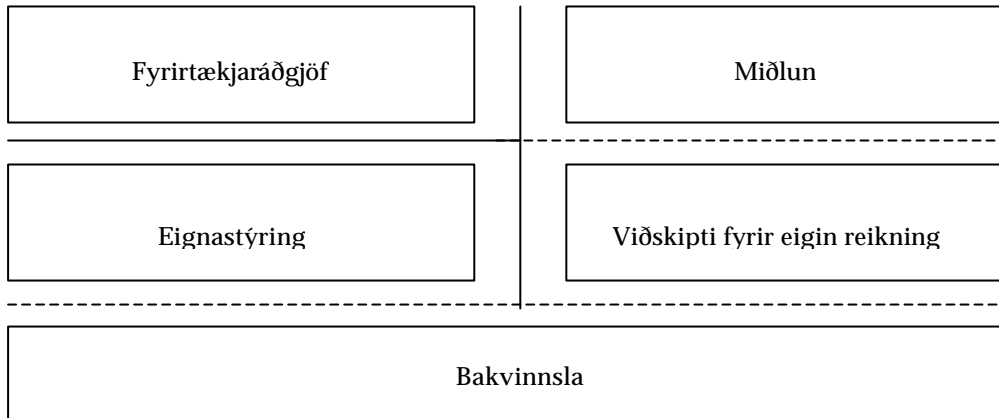
Styrk ur Kínamúra hefur áhrif á hvort fjármálafyrirtækjum er unnt að nýta starfsheimildir sínar til fulls. Kínamúrar eru mikilvægt tæki til að viðhalda trúverðugleika fjármálafyrirtækja og því er nauðsynlegt að vandað sé til þeirra og þeim fylgt eftir með öflugri kynningu og eftirliti.

7. Fyrirtæki ber að aðgreina víðskipti fyrir eigin reikning, miðlun, eignastýringu, fyrirtækjaráðgjöf, bakvinnslu og önnur svið eftir því sem starfsemi fyrirtækisins gefur tilefni til. Skýr aðskilnaður skal vera á milli verðbréfafjónustu og annarrar starfsemi fyrirtækisins.

Fjármálafyrirtæki þurfa sjálf að móta þennan hluta reglnanna í samræmi við starfsemi fyrirtækisins. Í reglunum þarf að gera grein fyrir skipulagi á verðbréfasviði og hvaða svið eða starfsemi eru aðgreind með Kínamúrum og hvernig. Með aðskilnaði er átt við að sviðin séu aðskilin í stjórnun, afkomu, upplýsingakerfum og með reglum um samskipti milli sviða. Aðskilnaður í húsnæði (aðgangstakmörkun) er æskilegur og oft nauðsynlegur nema unnt sé

¹ Lögín taka einnig til víðskiptabanka, sparisjóða og annarra lánastofnana, sbr. 2. mgr. 44. gr. laga nr. 113/1996 og 5. mgr. 8. gr. laga nr. 123/1993. Hér á eftir er samheitið fjármálafyrirtæki notað.

að tryggja hann með öðrum sambærilegum hætti. Á skýringamynd hér að neðan sýnir heil lína nauðsynlegan aðskilnað í húsnæði, en brotalína æskilegan aðskilnað í húsnæði. Taka þarf skýrt fram að kröfur um aðskilnað leiða af eðli og áherslum viðkomandi fyrirtækis. Því kann aðskilnaður í húsnæði að vera nauðsynlegur í einu fyrirtæki þó hann sé einungis talinn æskilegur í öðru.

8. Tryggja þarf sérstaklega að viðkvæmar upplýsingar berist ekki milli starfssviða og að starfsmenn gefi ekki með neinum hætti upplýsingar um verkefni og gagnabrunna utan viðkomandi starfssviðs.

Reglurnar þurfa að taka til þess hvernig samskiptum milli starfssviða er háttað. Til fyllingar reglunum þurfa fjármálafyrirtæki að setja sér víðtækar öryggis- og samskiptareglur sem sniðnar eru eftir eðli starfseminnar og skipulagi. Í þessu skyni þarf að setja öryggisreglur um vörslu gagna innan sviða, svo sem að læsa gögn í hirslum, meðferð tölvulykilorða o.s.frv.

Ekki í gildi

9. Mikilvægt er að starfsmenn starfi innan skilgreindra starfssviða. Sé óhjákvæmilegt að nýta starfsmann utan skilgreinds starfssviðs viðkomandi þarf að koma í veg fyrir hættu á hagsmunaárekstrum og misnotkun trúnaðarupplýsinga. Halda þarf skrá yfir þá starfsmenn sem vinna verkefni utan síns starfssviðs. Í skránni skal gera grein fyrir viðkomandi verkefnum og hvenær þau eru unnin.

Í reglunum þarf sérstaklega að gera grein fyrir aðgangstakmörkunum starfsmanna. Upp geta komið tilvik þar sem nauðsynlegt er að nýta starfsmann utan sviðs. Slíkt er afar vandmeðfarið og ber að beita slíkri heimild af mikilli varfærni. Skráning á slíkum undantekningartilvikum er mikilvæg til að tryggja eftirlit regluvarðar sbr. kafla 6.

3.0 Verðbréfavíðskipti fjármálafyrirtækja fyrir eigin reikning

10. Viðskipti fjármálafyrirtækis með verðbréf fyrir eigin reikning mega á engan hátt rekast á við hagsmuni viðskiptamanna. Fjármálafyrirtæki skulu forðast að haga viðskiptum sínum þannig að þau gefi tilefni til að ætla að þau rekist á við hagsmuni viðskiptamanna. Því er lögð áhersla á eftirfarandi:
11. Aðgreina þarf viðskipti fjármálafyrirtækis fyrir eigin reikning frá miðlun, sbr. umfjöllun í 2. kafla.

Vegna níverandi fyrirkomulags í SAXESS þar sem miðlarar innan hvers fjármálafyrirtækis hafa betri sýn á viðskipti innan fyrirtækisins en miðlarar utan þess er enn mikilvægara að aðgreining viðskipta fyrir eigin reikning og miðlunar á öðrum sviðum sé skýr og að engar upplýsingar um áform eða ástæður viðskipta. Fjármálaeftirlitið mun fylgjast með þróun NOREX-samstarfsins og sameiginlegra notkunarreglna á SAXESS og samhliða markaðsvaktinni íhuga hvernig aðskilnaði verði best fyrir komið til að fyrirbyggja hagsmunaárekstra.

12. Kveða þarf á um að viðskipti fjármálafyrirtækisins eða tilboð um viðskipti skuli á engan hátt hafa forgang og fari í röð á eftir beiðnum sem áður hafa borist. Á viðskiptanótu skuli greina frá því, í hverju einstöku tilfelli, ef mótaðili í viðskiptum er fjármálafyrirtækið sjálft.

Eðlilegt er að viðskiptamaður sé upplýstur um það ef hann hefur átt viðskipti við fjármálafyrirtækið sjálft svo hann geti betur lagt mat á stöðu sína gagnvart fyrirtækinu. Hér er ekki átt við öll viðskipti sem fara í gegnum reikning fyrirtækisins, heldur stöðutöku þess í verðbréfum. Mikilvægt er að greina þar á milli.

13. Ráðleggi starfsmenn fjármálafyrirtækis viðskiptamönnum að eiga viðskipti með verðbréf, ber þeim að greina frá því ef fjármálafyrirtækið sjálft hefur hagsmuna að gæta í viðkomandi fyrirtæki, séu upplýsingar um það aðgengilegar starfsmanninum.

Eðlilegt er að gera kröfu til þess að viðskiptamaður sé upplýstur um hagsmuni fjármálafyrirtækisins þegar ráðlagt er um viðskipti með verðbréf. Á þetta einnig við um þær greiningar á fyrirtækjum sem fjármálafyrirtækið birtir. Ekki er gert ráð fyrir að viðskiptamönnum sé gerð grein fyrir eignarhlut ef hann er óverulegur og hefur ekki fjárhagslega þýðingu fyrir fjármálafyrirtækið.

14. Þegar fjármálafyrirtæki á viðskipti fyrir eigin reikning við fjárvörsluaðila án fyrirfram samþykkis, ber fyrirtækinu að greina honum frá viðskiptunum þegar að þeim loknum. Á hann rétt á að fá skriflegan rökstuðning fyrirtækisins fyrir slíkum viðskiptum. Framangreint gildir einnig um aðra aðila með sambærilegt réttarsamband við fjármálafyrirtækið, þ.e. einhliða og ótakmarkað umboð fyrirtækisins til viðskipta fyrir hönd aðila.

Sérstakrar varúðar er þörf í viðskiptum fjármálafyrirtækis við fjárvörsluaðila þegar fyrirtækið sjálft hefur samningsbundið umboð til að fara með fjármuni hans. Fjárvörslusamningar fela alla jafnan í sér opið umboð til viðskipta fyrir hönd viðskiptamanns. Nauðsynlegt er að hagsmunir fjárvörsluaðilans sé í fyrirrúmi. Gera verður kröfu til þess að fjárvörsluaðilanum sé gerð grein fyrir viðskiptum hans við fyrirtækið sjálft og gefinn kostur á skriflegum rökstuðningi, hafi honum ekki verið gefinn kostur á að samþykkja viðskiptin fyrirfram. Stærri aðilar, svo sem lífeyrissjóðir í vörslu fjármálafyrirtækis, ættu að njóta sama réttar.

4.0 Verðbréfavíðskipti starfsmanna fjármálafyrirtækja og maka

15. Í kafla 4.1 hér á eftir er gerð grein fyrir þeim skilyrðum um viðskipti starfsmanna sem reglurnar verða a.m.k. að uppfylla að mati FME. Ljóst er að eðli starfa er mismunandi eftir deildum og aðgangur að trúnaðarupplýsingum mismunandi. Því kemur til greina að fyrirtæki skilgreini þá starfsmenn eða þau starfssvið sem unnt er að gera vægari kröfu til eða önnur störf þar sem lítill aðgangur er að upplýsingum sem nýst geta í verðbréfavíðskiptum. Fjallað er um þann hóp í kafla 4.2. Slíkar mismunandi kröfur ráðast m.a. af því hvernig skipulagi, þ.á m. Kínamúrum, er háttað. Í stærstu fyrirtækjum kann að koma til greina að tilteknir hópar starfsmanna falli ekki undir reglur um verðbréfavíðskipti, en undirriti einungis trúnaðaryfirlýsingu.

16. Gert er ráð fyrir að starfsmenn undirriti sérstaka yfirlýsingu þar sem fram kemur að þeir hafi kynnt sér efni regnanna og skuldbindi sig til að lúta þeim.

4.1 Almennar kröfur til verðbréfavíðskipta starfsmanna fyrir eigin reikning

4.1.1 Gildissvið

17. Reglurnar taka til starfsmanna fjármálafyrirtækja. Þær taka einnig til fjölskyldna starfsmanna eftir því sem við á.

Með starfsmönnum er átt við almenna starfsmenn og stjórnendur. Ekki er gerð krafa um að reglurnar taki til stjórnarmanna að öðru leyti en greint er frá í kafla 4.3. Athugunarefni er hvort fjármálafyrirtækjum sé heimilt á grundvelli 20. gr. laga nr. 13/1996, að kveða einhliða og án sérstaks samnings, á um að ákvæði 1. mgr. ákvæðis

4.1.3, ákvæði 4.1.5.- 4.1.7 og 4.1.10 taki til maka starfsmanns. Ákvæði 4.1.8 eiga ekki við um maka eðli máls samkvæmt. Önnur ákvæði 4. kafla eiga fortakslaust við að mati FME. Ákvæði 4. kafla gilda í öllum tilvikum þegar starfsmaður á viðskipti fyrir hönd maka. FME beinir því til fjármálafyrirtækja að leitast verði við að reglurnar taki að öllu leyti til viðskipta fjölskyldu starfsmanna, en með fjölskyldu er átt við maka starfsmanns, sambúðaraðila, samvistarmaka og ófjárráða börn.

4.1.2 Aðgætni

18. Í reglunum þarf að kveða almennt á um aðgætni starfsmanna í verðbréfavíðskiptum fyrir eigin reikning. Í allri túlkun á reglunum þarf að gæta þess að viðskipti starfsmanna rekist á engan hátt á við hagsmunum viðskiptamanna.

Regluverði ber í eftirfylgni sinni að leggja áherslu á rétt hugarfar starfsmanna að þessu leyti.

4.1.3 Ferill viðskipta

19. Kveða skal á um að starfsmenn tilkynni regluverði skriflega um fyrirhuguð viðskipti. Regluvörður skal taka afstöðu til viðskiptanna áður en þau eiga sér stað. Fari viðskipti ekki fram sama dag skal starfsmaður ráðfæra sig að nýju við regluvörð.

Líta má á framangreint skilyrði, ásamt skilyrði um binditíma fjárfestinga í verðbréfum sbr. lið 23, sem varúðarráðstöfun til tryggingar því að markmið 1. til 4. töluliðs 1. mgr. 20. gr. laga nr. 13/1996 nái fram að ganga.

20. Starfsmönnum er alltaf óheimilt að eiga viðskipti á undan viðskiptamanni ef áður hefur legið fyrir beiðni um viðskipti af hálfu viðskiptamanns.

4.1.4 Skráning viðskipta

21. Tryggja þarf að verðbréfavíðskipti starfsmanna fjármálafyrirtækis séu sérstaklega skráð. Mikilvægt er því að viðskiptin fari fram fyrir milligöngu fyrirtækisins. Mögulegt er að kveða á um afmarkaðar undanþágur frá milligöngu fyrirtækisins vegna viðskipta með erlend verðbréf sem viðkomandi fjármálafyrirtæki getur ekki haft milligöngu um án verulegs viðbótarkostnaðar, verðbréfavíðskipta á netinu og reglulegs sparnaðar svo sem áskrifta að verðbréfa- og hlutabréfasjóðum. Ef undanþágur eru heimilaðar skal tilkynna um slík viðskipti til regluvarðar.

Skilyrði um milligöngu fjármálafyrirtækis er mikilvægt til að tryggja yfirsýn og eftirlit regluvarðar. Allar undanþágur þarf að afmarka með skýrum hætti. Alla jafna yrði regluverði kunnugt um viðskipti samkvæmt undanþágum vegna ákvæða um feril viðskipta, sbr. kafla 4.1.3., en engu að síður er nauðsynlegt að tilkynna honum mánaðarlega um viðskipti sem orðið hafa.

22. Ef fjármálafyrirtæki fær beiðni um að kaupa/selja verðbréf yfir ákveðið tímabil geta þeir starfsmenn sem hafa upplýsingar um þetta ekki átt viðskipti fyrir eigin hönd með viðkomandi verðbréf fyrr en eftir að viðskipti þessi hafa átt sér stað.

Með þessu eru hagsmunir viðskiptamanns sem setur fram slíka beiðni tryggðir og meginreglu um röð viðskipta fylgt. Regluvörður gegnir eftirlitshlutverki í þessu sambandi. Hér er ekki átt við viðskiptavakt fjármálafyrirtækis sem tilkynnt er tilkauphallar.

4.1.5 Skráð/óskráð verðbréf

23. Kveða skal á um að viðskipti starfsmanna með óskráð verðbréf, sem ekki eru liður í þátttöku í almennu útboði, séu óheimil. Til greina kemur að kveða á um undanþágur vegna eignarhalds á hlutabréfum sem ekki eru í almennu útboðis.s. í fjármálafyrirtæki sem starfsmaðurinn starfar hjá og í félögum sem engin virk viðskipti eru með og ekki hafa fjárfestingar að markmiði (dæmi: Félag um góðgerðarstarfsemi eða félag um atvinnurekstur fjölskyldumeðlima). Einnig geta fjármálafyrirtæki heimilað viðskipti með óskráða afleiðusamninga þar sem undirliggjandi bréf

eru skráð. Kveða þarf skýrt á um slíkar undanþágur og skulu gilda a.m.k. sömu ákvæði um viðskiptin og gilda um skráð bréf.

Með lögum nr. 163/2000 og reglugerð nr. 477/2001 um útbod verðbréfa voru reglur um almennt útbod styrktar. Í 27. gr. laganna er kveðið á um að sala eða milliganga fyrirtækis í verðbréfasjóðum á verðbréfum til almennings til annarra en fagfjórfa, sem ekki falli undir reglur um almennt útbod, sé háð því að lagt hafi verið mat á faglega þekkingu, fjárhag og reynslu viðskiptavinar. Jafnframt er kveðið á um undanþágu frá almennu útbodi vegna fagfjórfa. Þá er skýrt kveðið á um að almennt útbod verðbréfa, hvort heldur í upphaflegri sölu eða síðari sölu, sé háð því að útbodslýsing hafi verið gefin út í samræmi við ákvæði laganna, auk þess sem kveðið er á um viðvarandi upplýsingaskyldu. Með hliðsjón af þessu mun FME ekki gera kröfu um bann við viðskiptum með óskráð verðbréf óháð því hvort þau séu bodin í almennu útbodi eða ekki, en gerir lágmarkskröfu um að starfsmönnum séu ekki heimil viðskipti með óskráð verðbréf nema þau séu liður í almennu útbodi. FME telur engu að síður að vandmeðfarið sé fyrir fjármálaþyrtaði að heimila viðskipti starfsmanna með óskráð verðbréf, m.a. vegna óvissu um verðmyndun, og áskilur sér rétt til að gera að nýju kröfu um slíkt fortakslaust bann að fenginni reynslu af framkvæmd reglna um þetta efni.

4.1.6 Lágmarkseignarhaldstími

24. Gerð er krafa um að starfsmenn eigi verðbréf sem þeir kaupa í 3 mánuði að lágmarki. Í reglunum er heimilt að kveða á um að starfsmenn geti selt verðbréf sín áður en lágmarkseignarhaldstími er liðinn ef markaðsverð þeirra fer niður fyrir upphaflegt kaupverð. Ekki er gerð krafa um lágmarkseignarhaldstíma verðbréfa sem skráð eru á erlendum verðbréfamörkuðum og hafa mikla veltu á mælikvarða þess markaðar.

Líta má á framangreint skilyrði, ásamt skilyrði um feril viðskipta sbr. lið 19, sem varúðarráðstöfun til tryggingar því að markmið 1. til 4. töluliðs 1. mgr. 20. gr. laga nr. 13/1996 nái fram að ganga. Með veltumiklum verðbréfum er átt við verðbréf sem mynda helstu vísitölur verðbréfa t.d. S&P500 eða FTSE100. Hér undir geta ekki fallið verðbréf sem tengjast íslenskum hagsmunum. Tekið skal fram að reglur um feril viðskipta gilda um öll verðbréfavíðskipti.

Ekki í gildi

25. Unnt er að kveða á um að lágmarkseignarhaldstími eigi ekki við um kaup starfsmanna á hlutdeildarskírteinum í verðbréfasjóðum samkvæmt lögum um verðbréfasjóði, kaup á hlutabréfum í skráðum hlutabréfasjóðum, skuldabréf sem starfsmenn fá sem greiðslu við sölu fjármuna sinna og verðbréf sem starfsmenn hafa eignast áður en reglurnar taka gildi gagnvart þeim. Þá kemur til greina að heimila regluverði að veita undanþágur frá lágmarkseignarhaldstíma vegna sérstakra aðstæðna. Þær aðstæður sem hér um ræðir eru fyrst og fremst vegna óvæntra breytinga á aðstæðum starfsmanns eftir að verðbréfin voru keypt, s.s. veikinda, slyss eða andláts í fjölskyldu hans eða hjónaskilnaðar hans, eða hann hefur eignast þau óvænt með öðrum hætti en kaupum, s.s. við arf eða gjöf.

Útfæra verður undantekningar frá lágmarkseignarhaldstíma í reglunum. Einnig verður að fela regluverði afmarkað mat á einstökum tilvikum.

4.1.7 Þátttaka í útbodum

26. Tryggja verður í reglunum að starfsmönnum sé óheimilt að taka þátt í útbodum á verðbréfum sem fjármálaþyrtaði gefur út eða útbodum sem fjármálaþyrtaði annast fyrir aðra útgefendur nema því aðeins að í útbodunum sé óskað eftir tilboðum um hlut á föstu gengi en ekki tilboðum um verð einstakra bréfa, gengi eða vaxtakjör og að þeir gangi ekki fyrir sem fyrstir skrá sig. Í slíkum útbodum verða tilboð starfsmanna að berast við upphaf fyrsta tilboðsdags. Í útbodslýsingu skal greina frá því hvort starfsmönnum sé heimilt að taka þátt í útbodum og eftir hvaða skilmálum.

Þessu ákvæði er ætlað að gæta hagsmuna ótengdra viðskiptamanna og styrkja trúverðugleika viðkomandi fjármálaþyrtaðis. Innan fyrirtækisins liggja fyrir upplýsingar um útbodið, m.a. verð og eftirspurn sem starfsmenn gætu nýtt sér.

4.1.8 Ráðgjöf og greining

27. Kveða skal á um að starfsmönnum sem í störfum sínum eru faglegir ráðgjafar eða trúnaðarmenn útgefenda verðbréfa, eða starfa á sviðum sem annast slíka ráðgjöf, sé óheimilt að eiga viðskipti með verðbréf viðkomandi útgefanda frá því að störfin hefjast og næstu þrjá mánuði eftir að störfum þeirra fyrir viðkomandi lýkur, nema þeirra vinnu ljúki fyrir með opinberri útgáfu á upplýsingum, svo sem útboðslýsingu. Slíkir ráðgjafar teljast innherjar skv. 5. tl. 1. mgr. 2. gr. laga um verðbréfavíðskipti hafi þeir tímabundið eða að jafnaði aðgang að trúnaðarupplýsingum og lúta þeim reglum sem gilda um þá.

Þessi regla dregur úr hættu á misnotkun upplýsinga og stuðlar að trúverðugleika fjármálafyrirtækisins. Um innherja gilda m.a. þær reglur að útgefandanum ber að tilkynna þá til FME og skipulegs verðbréfamarkaðar. Reglan tekur til ráðgjafar sem byggir alfarið á opinberum upplýsingum, enda félli ráðgjöf sem byggði á trúnaðarupplýsingum undir ákvæði V. kafla laga um verðbréfavíðskipti.

28. Starfsmönnum er óheimilt að nýta sér innri greiningu fyrirtækis til að hagnast persónulega í verðbréfavíðskiptum ef niðurstöður greiningar eru öðrum víðskiptamönnum ekki aðgengilegar.

Þessu ákvæði er ætlað að gæta hagsmuna ótengdra víðskiptamanna með því að koma í veg fyrir að starfsmenn nýti sér innri upplýsingar á undan víðskiptamönnum. Reglan tekur til greininga þó þær byggja alfarið á opinberum upplýsingum, enda falla greiningar sem byggja á trúnaðarupplýsingum undir ákvæði IV. kafla laga um verðbréfavíðskipti.

4.1.9 Sérkjör

29. Þjóði fjármálafyrirtæki starfsmönnum sínum sérkjör í verðbréfavíðskiptum skal það koma fram í reglunum og þá jafnframt í hverju þau eru fölgin.

Með sérkjörum er átt við kjör sem líkleg eru til að hvetja starfsmenn til verðbréfavíðskipta fyrir eigin reikning eða veita þeim sérstöðu umfram aðra.

4.1.10 Fjárfestingarfélög

30. Kveða skal á um að starfsmönnum sé óheimilt að taka þátt í fjárfestingarhópum (klúbbum) eða öðrum hliðstæðum félagsskap sem hefur þann tilgang að þátttakendur standi sameiginlega að kaupum á verðbréfum. Hér er ekki átt við sjóði um sameiginlega fjárfestingu í verðbréfum þar sem skírteinishafar hafa engin bein áhrif á fjárfestingarnar, s.s. hlutabréfasjóði eða verðbréfasjóði

Þetta skilyrði er sett til að koma í veg fyrir að starfsmenn fjármálafyrirtækja geti komist hjá reglunum með stofnun félags um fjárfestingar sínar. Mikilvægt er að tryggja að öll víðskipti starfsmanna séu sýnileg og rekjanleg. Erfitt er að tryggja þetta þegar fjárfestingarhópar eiga í hlut auk þess sem þátttaka í fjárfestingarhópum eykur hættu á trúnaðarbresti og getur dregið úr trúverðugleika fyrirtækisins.

4.1.11 Verðbréfaeign við upphaf starfs

31. Starfsmenn skulu greina regluverði frá allri verðbréfaeign sinni þegar þeir hefja störf hjá fjármálafyrirtæki. Starfsmenn fjármálafyrirtækis þurfa einnig að greina fyrirtækinu frá verðbréfaeign sinni þegar nýju reglurnar um eigin verðbréfavíðskipti taka gildi.

Þetta er nauðsynlegt til að tryggja yfirsýn og eftirlit regluvarðar.

4.2 Sérstakar undanþágur

32. FME telur koma til greina að tiltekna deildir, starfssvið eða hópar starfsmanna fjármálafyrirtækja lúti ekki að öllu leyti framangreindum skilyrðum um víðskipti. Í hefðbundnum

fjármálafyrirtækjum kann að vera tilefni til að vægari reglur gildi um starfsfólk sviða sem ekki hafa aðgang að upplýsingum um verðbréf.

Þau skilyrði viðskipta sem til greina kemur að taki ekki til þessara hópa starfsmanna eru eftirfarandi:

- Skilyrði í kafla 4.1.3 um feril viðskipta. Almennar reglur um viðskiptaröð gildi um viðskipti þeirra.
- Skilyrði í kafla 4.1.7 um þátttöku í útboðum. Starfsmönnum sé heimilt að taka þátt í útboðum sé óskað eftir tilboðum um hlut á föstu gengi, þó aðeins samkvæmt sérstakri skriflegri heimild regluvarðar að undangenginni athugun á því hvort þeir kunni að búa yfir trúnaðarupplýsingum um viðkomandi verðbréf.

Undanþágur ráðast af starfsháttum viðkomandi fyrirtækis og hvernig meðferð upplýsinga og skipulagi (Kínamúrur) er háttað. Undanþágurnar geta aldrei tekið til starfsmanna sem koma með einhverjum hætti að undirbúningi útboða, miðlun, ráðgjöf eða annarri sambærilegri starfsemi.

4.3 Viðskipti stjórnarmanna og aðila sem eiga virkan eignarhlut

33. Í viðskiptum sínum við stjórnarmenn og aðila sem eiga virkan eignarhlut í fjármálafyrirtækinu skal fyrirtækið gæta þess að þau séu ekki á nokkurn hátt tortryggileg eða til þess fallin að kasta rýrð á trúverðugleika og orðstír þeirra og fyrirtækisins. Óskir þessara aðila um að fyrirtækið annist kaup eða sölu verðbréfa fyrir þá skulu afgreiddar með sama hætti og óskir annarra viðskiptamanna og ekki fá forgang á nokkurn hátt. Viðskiptin skulu skráð sérstaklega og eftirlit haft með þeim með sama hætti og viðskiptum starfsmanna. Æskilegt er að hér undir falli einnig endurskoðendur og eftir atvikum fastir ráðgjafar fyrirtækisins.

Ekki þykir framkvæmanlegt að gera stjórnarmönnum og eigendum að fylgja sömu reglum um viðskipti og starfsmenn, m.a. um feril viðskipta, lágmarkseignarhaldstíma og milligöngu fjármálafyrirtækis.

34. Um viðskipti innherja með verðbréf útgefin af fjármálafyrirtækinu fer samkvæmt reglum um meðferð trúnaðarupplýsinga og viðskipti innherja. Stjórnir fjármálafyrirtækja skulu auk þess að setja sér reglur um meðferð trúnaðarupplýsinga og viðskipti innherja setja sér innri starfsreglur um hæfi þeirra til meðferðar einstakra mála.

Slíkar innri reglur stjórnar stuðla að auknum trúverðugleika fjármálafyrirtækis við meðferð mála.

5.0 Þátttaka í stjórnnum og atvinnurekstri

35. Í reglunum skal kveðið á um að starfsmönnum fjármálafyrirtækja sé óheimilt að sitja í stjórn fyrirtækja eða taka laun frá öðru fyrirtæki eða taka þátt í atvinnurekstri að öðru leyti nema að fengnu leyfi stjórnar. Eignarhlutur í fyrirtæki telst þátttaka í atvinnurekstri ef um er að ræða virkan eignarhlut. Þá skal kveðið á um upplýsingaskyldu starfsmanna um aukastörf sem þeir hafa með höndum eða hyggjast taka að sér. Kveðið skal skýrt á um að stjórnendum fjármálafyrirtækja sé heimilt að banna aukastarf, þ.m.t. stjórnarsetu, sem talið er ósamrýmanlegt hagsmunum fyrirtækisins.

Að því er varðar stærri fjármálafyrirtækikemur til greina að framkvæmdastjórn, en ekki stjórn veiti slík leyfi, nema þegar um bankastjóra sjálfan er að ræða. Í slíkum tilvikum þarf að koma fram hvernig stjórn er upplýst um slíkar ráðstafanir.

36. Þegar meirihluti stjórnar er kjörinn með fulltingi framkvæmdastjóra eða aðila tengdum honum, skal í reglunum kveðið sérstaklega á um hvar honum er heimilt að sitja í stjórn eða hvernig þátttöku hans í atvinnurekstri er háttað.

Nauðsynlegt er að FME staðfesti stjórnarsetu framkvæmdastjóra í þessu tilviki, enda ætti hann í raun annars sjálfðæmi um mat á þessu.

6.0 Regluvörður og eftirlit með framkvæmd reglnanna

6.1 Staða og hlutverk

37. Gert er ráð fyrir að sérstakur regluvörður verði tilnefndur innan fjármála fyrirtækis. Regluverði er ætlað að hafa eftirlit með því að ákvæðum reglnanna sé fylgt, hafa forgöngu um túlkun á reglunum og taka ákvarðanir í samræmi við reglurnar. Þá er honum ætlað að sinna kynningu og endurmenntun innanhúss vegna reglnanna. Eftirlit regluvarðarins lýtur ekki einvörðungu að viðskiptum starfsmanna heldur einnig að virkni Kínamára og viðskiptum fyrirtækisins sjálfs.

FME gerir ríkar kröfur til þess að framkvæmd reglnanna og eftirlit með þeim sé í góðu horfi. Til að stuðla að þessu telur FME að tilnefna þurfi umsjónaraðila með framkvæmd þeirra. Á þetta sér fyrirmyndir erlendis, m.a. í Bretlandi (compliance officer). Áfram er lögð áhersla á að stjórnendur og stjórn fjármála fyrirtækis beri ábyrgð á að farið sé að reglunum og hafi eftirlit með þeim. Innri endurskoðun hefur og eftirlitshlutverk með framkvæmd reglnanna eins og annarra reglna sem gilda um starfsemi fjármála fyrirtækja. Þá er mikilvægt að undirstrika að hlutaðeigandi starfsmaður ber ábyrgð á viðskiptum sínum þó hann hafi fengið leyfi regluvarðar, t.d. ef í ljós kemur að hann hafi búið yfir trúnaðarupplýsingum.

38. Regluvörður þarf að hafa hæfileika til að sinna starfi sínu af kostgæfni. Æskilegt er að hann hafi sótt nám og staðist próf í verðbréfavíðskiptum. Til þess að tryggja hlutleysi og sjálfstæði regluvarðar þarf staða hans í stjórnskipuriti fjármála fyrirtækis að vera skýr. M.a. má hann ekki heyra undir yfirmenn þeirra sviða innan fyrirtækisins þar sem verðbréfavíðskipti og ráðgjöf vegna þeirra fer fram.

Ekki er gerð krafa um að regluvörður sé ráðinn af stjórn með svipuðum hætti og innri endurskoðandi. Hins vegar verður að koma skýrt fram í reglunum og starfslýsingum hans að hann sé sjálfstæður í störfum sínum og hvernig það er tryggt. Ljóst er að starfsmaður kann að hafa þetta verkefni að hlutastarfi, einkum í minni fyrirtækjum. Tryggja verður þá að önnur störf hans samræmist vel þessu verkefni. Æskilegt er að innri endurskoðandi hafi eftirlit með starfsemi regluvarðar og hafi því ekki sjálfur verkefnið með höndum. Ekki er þó hægt að gera það að skilyrði. Þá ræðst það af aðstæðum hverju sinni hvort edlilegt sé að einn regluvörður hafi með höndum eftirlit í samstæðu eða hvort nauðsynlegt sé að skilgreina regluvörð í hverju fyrirtæki innan samstæðu.

6.2 Verksvið

39. Skilgreina þarf upplýsingagjöf til regluvarðar í hverju fjármála fyrirtæki. Þannig skal tryggt að regluvörður hafi aðgang að öllum upplýsingum sem máli geta skipt í starfi hans sem regluvörður. Sú skylda hvílir á starfsmönnum sem verða þess áskynja að reglurnar séu brotnar að greina regluverði frá því.

40. Regluvörður tekur afstöðu til viðskipta starfsmanna áður en þau eiga sér stað, sbr. kafla 4.1.3. Hann gengur úr skugga um að öll skilyrði reglnanna séu uppfyllt. Þegar ekki er krafist fyrirfram tilkynningar, sbr. kafla 4.2, er regluverði ætlað að hafa eftirlit á grundvelli mánaðarlegra viðskiptayfirlita.

Eftirlit regluvarðar með einstökum viðskiptum ræðst af því hvort viðkomandi starfsmenn falla að öllu leyti eða hluta undir reglurnar.

41. Viðskiptayfirlit skulu gerð mánaðarlega og innihalda upplýsingar um kaup og sölu verðbréfa s.s. kaupverð eða söluverð, hvenær viðskiptin fóru fram, hver annaðist viðskiptin og hver sé gagnaðilinn í viðskiptunum.

Þessi viðskiptayfirlit ber að gera óháð því hvert ferli viðskiptanna er, sbr. kafla 4.1.3 og 4.2.

42. Regluverði er ætlað að hafa sérstakt eftirlit með viðskiptum starfsmanna með verðbréf þar sem viðkomandi fjármálafyrirtæki eða aðilar því tengdir eiga hagsmuna að gæta.

Mikilvægt er að regluvörður hafi yfirsýn yfir stöðutöku fyrirtækisins sjálfs þannig að hann geti lagt mat á hvort viðskipti starfsmanna með sömu verðbréf séu tortryggileg. Ekki er átt við hagsmuni sem eru óverulegir og hafa ekki fjárhagslega þýðingu fyrir fjármálafyrirtækið.

43. Regluvörður hefur vald til að banna viðskipti starfsmanna með ákveðin verðbréf án skýringa eða tímamarka á banninu. Þá er regluverði heimilt að banna tímabundið viðskipti sem tengjast innri greiningu fyrirtækis sem ekki er aðgengileg öðrum viðskiptamönnum.

Ástæða kann að vera til að banna viðskipti með tiltekin verðbréf, t.d. vegna þess að fjármálafyrirtækið sjálft hefur hagsmuna að gæta eða býr yfir trúnaðarupplýsingum og viðskipti starfsmanna því tortryggileg á þeim tíma. Rökstuðningur fyrir synjun kann jafnframt að fela í sér upplýsingar um viðkomandi verðbréf. Heimild til banns á viðskiptum vegna innri greiningar er ætlað að gæta hagsmuna ótengdra viðskiptamanna með því að koma í veg fyrir að starfsmenn nýti sér innri upplýsingar á undan viðskiptamönnum.

44. Regluvörður veitir undanþágur sem heimilt er að veita samkvæmt reglunum og heldur skrá yfir þær.

45. Regluvörður skal halda skrá yfir þá starfsmenn sem fluttir eru yfir Kínamáru og hafa hana til hliðsjónar í eftirliti sínu, sbr. umfjöllun í 2. kafla.

46. Regluvörður skal hafa það verkefni með höndum að taka við kvörtunum frá viðskiptamönnum sem varða meint brot á reglunum, beina þeim í réttan farveg og halda sérstaka kvartanaskrá.

47. Umfjöllun í þessum kafla um verkefni regluvarðar er ekki tæmandi.

7.0 Viðurlög

48. Að öðru leyti en greinir í reglunum gilda ákvæði laga nr. 13/1996, um verðbréfavíðskipti, um viðskipti þeirra sem reglurnar taka til.

49. Brot á reglunum um verðbréfavíðskipti geta varðað áminningu eða brottrekstri. Regluvörður skal tilkynna brot til stjórnar sem síðar tilkynnir þau til FME.

50. Í reglunum skal kveðið á um hvernig fara skuli með þau viðskipti sem fela í sér brot á reglunum.

Mikilvægt er, ef þess er nokkur kostur, að viðskipti gangi til baka ef upp kemst um brot á reglunum, sbr. 4. kafla. Sé það ekki unnt skal hagnaður af viðskiptunum renna til viðkomandi fjármálafyrirtækis. Viðskipti fjármálafyrirtækisins sem fela í sér brot, sbr. 3. kafla, skulu jafnframt ganga til baka. Fjármálafyrirtæki skulu gæta þess að starfsmenn skrifi undir yfirlýsingu þar sem fram kemur að þeir felli sig við viðurlög af þessu tagi.

Fjármálaeftirlitinu, 31. júlí 2001

Páll Gunnar Pálsson

Ásta Þórarinsdóttir